

Pamoja na kutambuliwa kunakuja tumaini

Global Africa

Jukwaa la wahariri linaongozwa na Mame-Penda Ba,
Profesa wa sayansi ya siasa katika Chuo Kikuu cha Gaston Berger
redaction@globalafricasciences.org

Kwa tahariri yake ya mwisho ya mwaka wa 2024, kamati ya wahariri inawapa wasomaji wake uchapishaji wa kipekee wa Hotuba ya Profesa Mamadou Diouf, Rais wa *Kamati ya Maadhimisho ya kumbukumbu ya miaka 80 ya mauaji ya wapiganaji wa bunduki wa Senegal huko Thiaroye mnamo Desemba 1, 1944*. Serikali mpya ya Senegal iliundwa miezi michache baada ya kuingia madarakani, kamati yenye jukumu la kurejesha ukweli juu ya mauaji haya ya kikoloni ya wanajeshi. Waafrika kutoka nchi kumi na sita (16) tofauti. Sherehe za ukumbusho zilifanyika tarehe 1 Desemba 2024, chini ya uangalizi wa Rais wa Jamhuri ya Senegal. Hotuba ya ufunguzi ya Profesa Mamadou Diouf, mwanahistoria, katika kambi ya kijeshi ya Thiaroye ilifungua sherehe za kuenzi kumbukumbu za washambuliaji hao na kukumbuka jukumu lao katika harakati za kudumu za Afrika za kupata utu na haki. Hatua tano muhimu zilichukuliwa na Mkuu wa Nchi, ikiwa ni pamoja na “kuundwa kwa kituo cha nyaraka na utafiti kinachohusika na kukusanya kumbukumbu, ushuhuda na hadithi, huku kikiunga mkono utafiti na elimu kuhusu historia hii iliyoshirikiwa. Historia ya Thiaroye na Wapiganaji wa bunduki pia itafundishwa ili vizazi vijavyo vikue na uelewa wa kina wa kipindi chetu cha zamani” (sehemu ya hotuba ya rais).

Hotuba ya Mwenyekiti wa Kamati ya Kumbukumbu ya Miaka 80 ya Mauaji ya Askari wa Kiafrika wa Senegal

[Salamu za itifaki]

Fumbo la mauaji ya wapiganaji wa bunduki huko Thiaroye, mnamo Desemba 1, 1944, alfajiri, mapema sana wanasiasa, wasomi, na wasanii (Lamine Gueye, Léopold Sédar Senghor, Keita Fodéba), wanahistoria na wataalamu wa fasihi (Myron Echenberg, Mbaye Gueye, Cheikh Faty Fay, Armelle Mabon, Abdou Sow, Martin Mourre, Sabrina Parent...), waandishi na watengenezaji filamu (Boubacar Boris Diop, Ben Diogaye Beye, Doumbi Fakoly, Sembène Ousmane na Thierno Faty Sow na, wa hivi punde zaidi, Diaka Ndiaye).

How to cite this paper:
Global Africa. (2024). Pamoja na kutambuliwa kunakuja tumaini.
Global Africa, (8), pp. 12-14.
<https://doi.org/10.57832/ec5f-w838>

© 2024 by author(s). This work is openly licensed via [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Mnamo Desemba 1, 1944, saa 5:30 asubuhi, wanaume 1,200 kutoka kwa askari wa kikoloni wa Ufaransa na gendarmerie walichukua nafasi karibu na kambi ya kijeshi ya Thiaroye. Wanajeshi hao wakiwa na silaha na tayari wanasaidiwa na magari matatu ya kivita na vifaru viwili. Ndani ya kambi hiyo, wapiganaji 1,200 hadi 1,800 wa Senegal waliitikia wito wa maafisa hao.

Neno «Wasenegali» linafuta utofauti wa asili ya eneo lao. Waliajiriwa, mara nyingi kwa nguvu, katika milki ya Ufaransa katika Afrika (AOF, AEF na Cameroon na kwingineko). Walikuwa wahanga wa matibabu ya kibaguzi yaliyohusishwa na mfumo wa kikoloni. Walishiriki katika vita kwa pande zote, kwanza kabisa, mbele ya Uropa.

Walichukuliwa wafungwa kufuatia mzozo wa jeshi la Ufaransa mnamo Juni 1940, walikaa karibu mwaka mmoja huko Ujerumani; baadhi walihamishiwa «Fronts-Stalags» (kambi za kazi) ndani ya Ufaransa iliyokaliwa. Huko wanalazimika kutekeleza kazi zinazochangia juhudi za vita vya Wajerumani. Baada ya kuachiliwa, wengine waliendeleza vita na askari wa Ufaransa Huru, wengine walijumuishwa katika vitengo vya kazi vya kijeshi.

Kisha inakuja ukombozi (majira ya joto na vuli ya 1944). Wakiwa wamepangwa pamoja katika vituo vya katikati na kusini mwa Ufaransa, baada ya miaka minne katika magereza ya Ujerumani, wapiganaji wa bunduki wa Senegal walirudishwa barani Afrika na kuwekwa Thiaroye walisubiri kuhamishwa kwao na kurudi kwao katika maeneo yao ya asili.

Mahitaji ya wapiga bunduki yalikusiana na masuala kadhaa, muhimu zaidi ambayo ni fidia, mishahara, bonasi za kuwaondoa watu na posho zingine, lakini pia masharti ya kufungwa huko Thiaroye na kurudi katika nchi za asili. Majibu kutoka kwa mamlaka ya kikoloni hayakuchukua muda mrefu kuja. Vurugu za kimfumo za utawala wa kikoloni zilikuwa zikirudisha haki zake. Kitendawili ni kwamba sherehe ya «ukombozi», nembo ya kipekee ya Ufaransa mwishoni mwa vita, inaashiria mauaji ya wapiganaji wa bunduki wa Senegal huko Thiaroye. Hakuna hesabu inayochukuliwa kuhusu mchango wa wanajeshi katika ukombozi wa Ufaransa; hata maadili madogo ya kiraia na kidemokrasia na ahadi zinazohimizwa na vita. Hii inathibitishwa na «maasi» na «maasi» ambayo yalitikisa askari wa kikoloni.

Mauaji yanatokea mara kwa mara katika historia ya madola ya kikoloni. Thiaroye ni, hata hivyo, wakati maalum. Inatokea katika muktadha wa sherehe na shangwe za ukombozi, za ushindi wa viongozi wa upinzani chini ya uongozi wa Jenerali De Gaulle. Ni haswa wakati huu wa uboreshaji unaochochewa na wazo fulani la Ufaransa kwamba ukandamizaji wa umwagaji damu wa madai halali hufanyika, baada ya kuteswa na vitisho vya utumwa, kuteswa na kunyimwa. Thiaroye aliharibu kikatili ndoto za ukombozi zilizodumishwa na propaganda za wakombozi wa Ufaransa. Mwisho wa vita, kurudi kwa picha ya kinabii ya Ufaransa ambayo iliunganishwa tena na hadithi yake na haswa mabadiliko yake ya mapinduzi, maadili ya jamhuri na heshima ya haki za binadamu iliwaacha wapiganaji wa bunduki wa Senegal na watu wa kikoloni kwenye ukingo wa barabara.

Katika siku zilizofuata mauaji hayo, mamlaka za Ufaransa zilifanya kila kitu ili kuficha «mauaji» (Lamine Gueye); wanarekebisha rejista za kuondoka kutoka Morlaix na kuwasili Dakar, idadi ya askari waliopo Thiaroye, sababu za mkusanyiko wa wapiganaji wa bunduki... Tathmini ya awali inaonyesha vifo thelathini na tano (35) katika «maasi». Ripoti rasmi ya Ufaransa inahesabu wapiganaji 70 wa Senegal. Makadirio ya kuaminika zaidi yanaweka takwimu za wahasiriwa mia tatu (300) hadi mia nne (400). Tamaa hii ya makusudi ya kujificha, iliyoshutumiwa na wanahistoria, inajidhihirisha mapema sana.

Mazingira, ukubwa wa shughuli za ukandamizaji, idadi ya vifo bado haijulikani; kumbukumbu fulani za kiutawala na za kijeshi hazifikiki, zimeghushiwa, hazipo au haziendani. Kuinua pazia juu ya mauaji dhidi ya ujanja ili kuficha ukweli ni, leo, jambo la lazima. Tunatoa wito kwa ushirikiano wa dhati na kamili kutoka Ufaransa.

Serikali ya Senegal imeamua kurejea kwenye hafla hii kwa ukumbusho wa miaka 80 ya mauaji ya wapiganaji wa bunduki wa Senegal, huko Thiaroye, mnamo Desemba 1, 1944.

Kuchukua hatua ya kwanza katika utayarishaji wa hadithi inayohusiana na wakati huu katika historia yetu kunamaanisha kurudisha tukio barani Afrika, kufuta maeneo ya kikoloni, na kuidhinisha maonyesho ya ukumbusho yaliyoagizwa na Waafrika, nje ya nyanja za heshima za Ufaransa.

Kwa hakika, Rais wa zamani wa Ufaransa François Hollande alikiri mwaka 2014 kwamba risasi za Ufaransa ziliwaua wapiganaji hao; uwepo wake huko Thiaroye ulikuwa kitendo cha «malipisho ya udhalimu»; kwamba uingiliaji kati wa jeshi la Ufaransa ulikuwa wa kutisha na usioweza kuvumilika. Hata hivyo, utambuzi wa ukandamizaji wa umwagaji damu ambao waathiriwa walivaa sare za Kifaransa ulionekana kuwa na thamani ya msamaha. Je, Ufaransa haikua kupitia mwonekano wa kueleweka inachukua katika siku zake za nyuma? Leo, Rais wa zamani Hollande ameamua kutambua kwamba ni mauaji ya bunduki, kwa hivyo ni mauaji ya kinyama” (Novemba 21, 2024). Rais Emmanuel Macron alifuata mkondo huo siku chache zilizopita, katika barua aliyomwandikia mwenzake wa Senegal, Rais Bassirou Diomaye Diakhar Faye.

Uhalifu wa wapiga bunduki: «uhalifu wa kutotii» ulioagizwa na machafuko yaliyodumishwa na jiji kuu, kati ya maadili ambayo yamehifadhiwa kwa ajili yake, kwa upande mmoja na utawala wa kifalme na kiburi, kwa upande mwingine, ambayo ilikuwa na gharama ya kutisha sana kwamba athari zake bado zinahisiwa hadi leo.

Kwa hivyo, ni muhimu kuvunja ukimya na kuonyesha kwa nguvu maoni yetu, maoni yetu na mawazo ya ubunifu juu ya tukio hilo. Thiaroye ni kwa ajili yetu, Wasenegal, fursa, kubwa kama ilivyo kuu, kuwapa wahasiriwa wa mauaji hayo hadhi ya «aliyekufa kwa ajili ya Afrika» na kwa ajili ya roho ya Afrika nzima.

Hadithi inasimuliwa kutoka Afrika na Léopold Sédar Senghor katika shairi, *Tyaroye* (1944) na Keita Fodéba (1948) katika shairi lake le ballet, *Aube Africaine*. Mashairi hayo ni maoni ya Kiafrika ambayo yanashuhudia, kulingana na rais wa kwanza wa Senegal, «Afrika ya milele, ulimwengu ujao ... ulimwengu mpya ambao utakuwa kesho» (Senghor). Ni ulimwengu huu unaokuja, wa umoja, ustawi, demokrasia na utofauti ambao tunataka kusherehekea na kufikia, pamoja. Kumbukumbu hii ambayo lazima tuendeleo kuipata kwa historia yetu ya baadaye.

[...] Biashara kubwa; kazi ngumu lakini ya kuisimua sana ambayo uhuishaji wake utahitaji shughuli za kudumu, zenye uwezo wa kushiriki katika kazi ya kihistoria na ya ukumbusho ili kutoa hadithi, masomo ya kiraia, kitamaduni na kisanii katika huduma ya jumuiya za Afrika nzima. Historia ya pamoja ambayo inakuza ufundishaji ili kujenga misingi ya ushirikiano wa Afrika.»

[Shukrani mbalimbali]